

"TIJD-SCHRIFT" van de Historische Vereniging Vlaardingen.
nummer 16 Redaktie: J.M. den Draak en P.J. Westerdijk
februari 1975 Corr. adres: Hofsingel 26, Vlaardingen, tel. 34 11 69

Contributie: f 10, == p.j., contrib. voor elk volgend lid uit een gezin en voor jeugdleden: f 5, == p.j.

Postgiro 75 09 78 t.n.v. Penningm. Historische Veren. Vlaardingen

IN DIT NUMMER:

- O Voorjaarsprogramma en Verenigingsnieuws (pag.1)
- O P.J. Westerdijk: "In Memoriam Arie Bijl Mz." (pag.3)
- O Artikelen: A. Bijl Mz: "Het Vlaardings ABC" (pag.4)
A. Bijl Mz: "Twee belangrijke boeken over de geschiedenis van Vlaardingen" (pag.11)

=====

VOORJAARSPROGRAMMA.

maandagavond 10 februari 1975, 8 uur in zaal Excelsior, Oosthavenk. 10
dia-lezing door J.H. VAN BEUNINGEN over "MIDDELEEUWS
AARDEWERK ALS HUISRAAD EN GEBRUIKSVOORWERP".

Wie ooit eerder deze lezing van de heer Van Beuningen heeft meegemaakt weet welk een ongelooflijk fijne avond ons wacht. Van Beuningen heeft van zijn onvoorstelbaar mooie collectie aardewerk een serie sprankelende dia's gemaakt die, tezamen met zijn grote kennis van zaken en aanstekelijk enthousiasme, u de tijd doet vergeten...

maandagavond 10 maart 1975, 8 uur in zaal Excelsior, Oosthavenkade 10.

Het woord is aan de gemeente-archivaris TH. J. POELSTRA, die nog altijd niets heeft willen loslaten over het onderwerp van zijn causerie. Wel verzekert hij ons dat "onze oren er van zullen tuiten..."

Uit ervaring weten wij dat dat hem wel is toevertrouwd, we wachten dus maar af!

maandagavond 14 april 1975:

"EEN AVONDJE DEN BRIEL"

zaterdag 19 april:

EXCURSIE NAAR DEN BRIEL.

U weet: Brielle heeft een historie-rijk verleden. Tal van gebouwen, instellingen, straten en huizen, wallen en poorten getuigen er van. Tussen onze twee steden bestaan bestaan tal van historische banden: de handel had, over en weer, in beide steden belangen, lange tijd gediend door de Brielse boot, voor de Rooms Katholieken was Den Briel een bedevaartsplaats, terwijl bijv. voor de leden van "Liefde en Vrede" aan Den Briel onverbrekkelijk de gedachten aan de Pinksterreisjes verbonden zijn.

Redenen genoeg om een excursie naar de stad van Coppelstock voor te bereiden (op 14 april) en te maken (op 19 april). De voorgenomen boottocht stuit op onoverkomelijke bezwaren (kost véél geld, vergt véél tijd). Daarom: een bustocht tegen een acceptabele prijs, zodat "iedereen" mee kan, kinderen boven 12 jaar inbegrepen.

U ontvangt nog een circulaire met alle bijzonderheden en een definitief aanmeldingsformulier.

Vereniging Oud-Dordrecht

Onze zuster-vereniging heeft nog de volgende activiteiten op haar programma staan, waarvan wij voor belangstellenden graag melding maken. Nadere inlichtingen kunt u bij onze secretaresse vragen (Mevr. E. Stolk-Timmermans, tel. 34 72 40). De lezingen worden gehouden in het C.J.M.V. gebouw aan de Burg. de Raadtsingel 25, Dordrecht. Men begint om 8 uur.

5 maart 1975: dia-lezing door Kol. b. d. W. F. K. Engelbrecht over:

"De historie van de vestingbouw".

16 april 1975: lezing door Drs. M. D. de Weert over "De scheepsopgravingen in Zwammerdam". (Drs. De Weert had de leiding bij het opgraven van de romeinse schepen in Zwammerdam).

Op zaterdag 17 mei 1975 houdt men een excursie naar het fraaie vestingstadje Heusden met zijn wallen en grachten, haven en Visbank. Men gaat per bus. Kosten f 15,== per persoon.

Historische Vereniging Holland.

Ook van deze Vereniging is excursie-activiteit aan te kondigen: Op 25 april 1975 brengt de Vereniging een bezoek aan het jubilerende Amsterdam en op 25 augustus 1975 aan paleizen en kastelen in en om Den Haag. In beide excursies is een gezamenlijke lunch opgenomen. De programma's worden nog nader aan de (combinatie-)leden bekend gemaakt, doch wij adviseren belangstellenden nu al die data te reserveren. "Holland" weet deuren voor u te openen, die normaal voor particulieren beslist gesloten blijven.

UIT DE BESTUURSVERGADERING.

Tijd-Schrift: U zult ongetwijfeld kennis genomen hebben van het overlijden van de heer A. Bijl Mz., één der oprichters van onze vereniging, pionier in de historie van Vlaardingen. Het bestuur besloot te zijner nagedachtenis het eerstkomende nummer (dat u nu in handen heeft) uit te geven als een "herdenkingsnummer", d.w.z. met bijdragen die hij zelf nog geschreven had.

De Vereniging, die zich bij de begrafenis en condoleance liet vertegenwoordigen, zal zijn inbreng zeer missen.

Kopij voor Tijd-Schrift kan nog worden aangedragen voor publicatie in de komende nummers.

Contributie. Penningmeester Joh. de Ligt vraagt uw aandacht voor het jaarlijks terugkerende evenement van contributie-betaling.

Weet u het nog?

f 10,== (onveranderd) voor het lidmaatschap van onze Veren.

f 5,== (onveranderd) voor huisgenoot-leden en jeugdleden.

f 25,== (onveranderd) voor het gecombineerde lidmaatschap van de Historische Vereniging Vlaardingen en dat van de Historische Vereniging Holland.

Al deze contributies over te maken op giro 75 09 78 t.n.v. "Penningmeester Historische Vereniging Vlaardingen" te Vlaardingen. Voor ons is het uitblijven van tijdige betaling van contributie een flinke handicap. Het bestuur vraagt er dan ook begrip voor dat wij leden, die op 15 maart a.s. nog niet betaald hebben, een nota toezenden.

Overleg met Gemeente c.a.

Het dagelijks bestuur zowel als onze afgevaardigden in de sectie Algemene Vorming van de Culturele Raad en het Comité Stadsverfraaiing, nemen regelmatig deel aan overleg in tal van zaken, waarbij onze Vereniging, hetzij direct, hetzij indirect betrokken is. Veel daarvan wacht thans op verdere voorbereiding (men denke bijv. aan de Stichting Stadsherstel in oprichting) of op goedkeuring en/of financiering (bijv. de nieuwe bestemming van Het Reedershuys). De dagbladen besteden aan deze zaken van algemeen belang veelal méér aandacht dan de beperkte ruimte van Tijd-Schrift toelaat, zodat wij ons beperken tot strikte verenigingszaken. Vermeldenswaard is in dit verband nog een advies, dat het bestuur desgevraagd uitgebracht heeft aan de Culturele Raad met suggesties voor een Vlaardingse publicatie in het kader van het Monumentenjaar 1975. Zodra concreter nieuws bekend is, laten wij het u weten.

In memoriam Arie Bijl Mz.
=====

't Avondt, 't avondt: trage en treurig
zinkt de zonne nederwaard;
dwijnt het licht, en gaat er geurig
reukwerk uit den roozengard;
stille, en zonder ruit noch muilt,
nijpt de nacht de dagkeerse uit.

Op donderdag 21 november 1974 ging onverwacht en stil de kaars uit van Arie Bijl. Hij was al enkele dagen plantend, stekkend en plukkend bezig in zijn 79e levensjaar.

Een "Kleengedicht" van Guido Gezelle dringt zich aan mij op; het staat hierboven. De mens Arie Bijl heeft zijn loop gelopen, de dierbare herinnering en zijn (reuk)werk blijft!

Zijn roozengard was de geschiedenis in de ruime zin van het woord. Vele soorten rozen vonden in zijn gard een plekje; in Tijd-schrift nr. 13, dec. 1972 zijn ze vermeld. Ze zullen de goede zorgen van de kweker moeten missen, evengoed als wij verstoken zullen blijven van nieuwe variëteiten.

Hij was een goeie hovenier, hij deed zijn werk met regelmaat en overgave. De roozengard waar hij in de aanvang in begon te werken was nogal kaalen leeg; hij heeft er vele en uitstekende soorten ingeplant en thans is er een schoon stukske tuin, waarin het goed toeven is.

Er moet een andere hovenier komen, nee er moeten er eigenlijk meerderen aan de slag, want de roozengard is het waard! Zij zullen bij hun werk ander en wellicht moderner gereedschap gebruiken en uitgaan van andere en nieuwere inzichten, en dat zal tot gevolg hebben dat de tuin er anders uit zal gaan zien. Een nieuw stuk zal er omheen aangelegd worden, perken zullen vergroot en verlengd worden, nieuwe ernaast aangelegd. Zo hopen zij een nieuwe hof te verwezenlijken met behoud van de oude mooi doorgroeide kern, als een plattegrond van een oude stad, zijn stad Vlaardingen.

Zijn laatste roos (één met nogal wat oude doornen ja) zal uitkomen in Tijd-Schrift, postuum helaas.

Een tweede beeld dringt zich aan mij op als ik aan Arie Bijl denk, dat van de inspirator en handreiker; hoe velen moet hij niet een duwtje in de gewenste richting hebben gegeven, hoeveel onderwerpen reikte hij niet aan?

Mag zijn vrouw de sterkte en kracht ontvangen, nodig om dit verlies te dragen; Arie Bijl, hij ruste in vrede!

P.J.Westerdijk.

Het Vlaardings ABC

door A.Bijl Mz.

In het Vlaardings Dagblad van 9 juli 1974 werd onder het bijschrift "Advertentie op rijm zet Vlaardingers in 1867 te kijkert", het Vlaardings ABC van J.C. van Dusseldorp gepubliceerd.

Er is alle aanleiding, in ons Tijd-Schrift aan dit schotschrift van meer dan een eeuw geleden uitvoeriger aandacht te schenken. Het was bepaald geen advertentie in de een of andere krant! Geen krant zou de voor sommige genoemde personen hoogst beledigende inhoud van het rijm opgenomen hebben. Het was een geschrift, mogelijk in meer exemplaren afgeschreven, dat tot vermaak-of ergeenis!-van de leden van de sociëteit Harmonie, onder de heren circuleerde.

Er volgde ook een "Antwoord ABC" door J.H.Niermeijer waarin, eveneens op rijm, van Dusseldorp geducht aan de kaak werd gesteld.

De oorspronkelijke versie van beide rijmpjes bleef niet bewaard, doch in de volksmond en door overschrijving bleven zij langer dan honderd jaar voortbestaan. Wél ontstonden hierdoor enkele kleine verschillen in de lezing, wat echter aan het geheel weinig afbreuk deed.

(In samen werking met de heer Sigal heeft A.Bijl langetijd reeds geleden, wikkend en wegend, de tekst van het onderstaande vastgelegd-P.J.Westerdijk.)

We laten hier eerst Het Vlaardings ABC en Antwoord ABC volgen, en geven daarna enige nadere uiteenzetting over personen en zaken.

Vlaardings ABC

door J.C. van Dusseldorp

A is Arie, die brokken eet,
B is Bentfort, die loopt zich in 't zweet,
C is Capelle, de ploert van de dijk,
D is Drossaert, door gierigheid rijk,
E is Elzenaar met bitter in zijn maag,
F is Fietje, sinds een jaar mevrouw Laag,
G is Georg, pedant, schraal en naar,
H is Hoogendijk, van het zwelgen zo zwaar,
I is Ingetje, de vrouw van VanRossen,
J is Janus, die gaat uit verlossen,
K is Klaas, die meer rum heeft dan verstand,
L is Van Leeuwen, vervloekt interessant,
M is Van Meegen, die twee dochters heeft geloo(d)st,
 één naar de zuurkraam en één naar de Oost,
N is Nie(r)meijer, waar Jaantje steeds op wacht,
O is Van Oosten, die verkoopt schoenen van acht,
P is Pauw Kikkert, aan onbeleefdheid gehecht,
Q is Quakkelsteijn, door vrouwen geknecht,
R is Roelandts, de knecht van de heren,
S is Stipriaan, een aap in z'n kleren,
T is Tinus, eerst dravers dan beren, de guit!
U is Ulrich, de man van Beth Spruijt.
V is Visser, die verkeert met de dochter en haar ma,
W is Wouter, de vreugd van zijn pa,
X is Xantippe, de vrouw van de notaris,
 die vecht met haar man dat 't "van zessen klaar" is!
Y is Yzermans, de koopman in Schotse haring,
Z is de Zeeuw, de Fransman van Vlaring.
En Z is ook Zonne, die doet in effecten,
die graag zou zien dat de schrijver verrekte!

Antwoord-ABC aan Jan van Dusseldorp

door J.H.Niermeijer

- A Albediller, logenspreker,
B Ballast van de straat voorzeker,
C Cicero, wie had 't gedacht !
D Dusseldorp men had verwacht,
E Een als gij zou wel zwijgen.
F Fat ! Maar ge verraadt uw eigen.
G Grote gek, verwaande kwast,
H Hou'je smoel, dat had gepast.
I Immers iedereen in Vlâring,
J Jan, die kent je bij ervaring.
K. Kinderen zelfs, die spreken er van:
L Laat hem gaan, 't is gekke Jan !
M Merkt het aan z'n zotte streken,
N Niets toch kan er beter spreken.
O Ongeluk van uw geslacht,
P Paste 't je-'t is ongedacht-
R Raad en vroedschap aan te rande?
S Schelm ! Maar wat raakt jou die schande?
T Tonnen ledig klinken 't meest.
U Uil, je bent een opperbeest !
V Vraag een plaats in Meer en Berg,
W Want daat hoort zo'n gekke dwerg !
Y Yverig in slechte zaken,
Z Zoekt ge U een naam te maken.

Nadere gegevens over personen en zaken
in de beide schotschriften vermeld

- A "Arie die brokken eet" (in sommige lezingen van het ABC Arie Hoogendijk die graag brokken (vr) eet) was Ary Hoogendijk Jzn, geb. 24 aug. 1800-overl. 1878, gehuwd met Maria Johanna le Fèvre de Montigny, geb. te 's Gravenhage 6 mei 1810-overl. 6 aug. 1876. Hij was zeehandelaar en reder, lid van de Gemeenteraad (1851-1857) en van de Provinciale Staten van ZH.(1850-1878) Voorts was hij o.m. consul van Portugal, ridder in de Orde van de Nederl. Leeuw, voorzitter van het College voor de Zeevisserijen, regent van het Weeshuis en president kerkvoogd. Bij de "restauratie" van de Grote kerk in 1865 schonk hij de fraai bewerkte en door na te noemen C.W. van Capelle (zie onder letter C) gebouwde preekstoel, die helaas bij de jongste restauratie is vervangen door het pompeuze preekgestoelte dat er thans staat.
- B Dr. Frans Christiaan Reinart Bentfort, geb. 2 okt. 1829-overl. 23 maart 1890, gehuwd met Anna Paulina Drossaert, geb. 19 okt. 1835, dochter van na te noemen Pieter Karel Drossaert en Cornelia Johanna Voorbach (zie onder letter D). Dr.F.C.R. Bentfort was medicus en liep altijd met snelle dribbelpasjes en z'n zweet afdrogend van de ene patiënt naar de andere, en was onder deze zéér gezien.
- C Cornelis Willem van Capelle "de ploert van de dijk" was bouwkundige (meester timmerman, molenmaker, wagenmaker) en houtkoper. Hij woonde en had zijn zaak aan de Maassluissedijk aan het begin van de afrit naar de Struijck-en andere verbindingsstraatjes naar het Westnieuwland. In 1872 is het bedrijf in de as gelegd; een ramp die nog jaren lang in de herinnering voortleefde als "de grote brand bij Capelle". Capelle was de bouwmeester van de onder A reeds genoemde "restauratie" van de Grote kerk in 1865. De toen door A.Hoogendijk geschonken preekstoel was ontworpen en tot in details gebouwd en gebeeldhouwd door deze meester in z'n ambacht!

Toen de vroegere archivaris, wijlen de heer M.C.Sigal in de N. Vlaard. Courant zijn artikelenreeks over de gedenkstenen etc. uit de Grote kerk publiceerde (1925-1) deed hij daarbij mededeling dat volgens de grafmaker P. van der End e.a., het zilveren beslag der doodkisten van leden van het geslacht der ambachtsheren door de aannemer Van Capelle was meegenomen. Sigal herinnerde in verband daarmee aan het Vlaardings ABC, waarin Capelle de ploert van de dijk werd genoemd. Dit had een boos ingezonden stuk van wijlen notaris A.Knottenbelt tot gevolg, waarin deze het voor Van Capelle opnam en hem zéér geacht ingezetene der stad noemde die hij zelf nog persoonlijk had gekend. Hij nam het de heer Sigal hoogst kwalijk dat deze, om de heer Van Capelle te karakteriseren een schotschrift had gebruikt (in noot daarbij:) "Ik zeg een schotschrift, omdat het geschreven was om tal van ingezetenen iets onaangenaams of beleedigends te zeggen. De heer Sigal moet dat heele geschriftje kennen en weet dit alzo. Ik sta er onpartijdig tegenover, want ik ben er niet in behandeld" 2.) Deze boze reactie was voor ons reden het ABC nooit eerder te publiceren, doch thans, een halve eeuw daarna, hopen we dat er niemand meer zal zijn die zich door de "zotte streken" van "gekke Jan" beledigd acht.

- D Pieter Karel Drossaert, geb. te Vlaardingen 17 mei 1812 en overl. 18 sept. 1883, apotheker in de apotheek van Backer op de Hoogstr. Was van 1850-1858 hier wethouder en van 1858-1883 burgemeester. Hij was eerst gehuwd met Cornelia Johanna Voorbach, geb. 10 mrt 1811 - overl. 13 nov. 1862, en daarna met Maria Anthonia Verster, geb. 30 mrt 1823 - overl. 18 apr. 1898. Het gezin woonde eerst bij de apotheek en later aan de Schiedamse weg hoek Hoflaan, waar P.K.Drossaert op 9 juni 1870 de eer had Z.K.H. Prins Willem van Oranje, bij diens bezoek aan de stad, te mogen ontvangen.
- E Elsenaar met bitter in zijn maag" (ook... "met een bittervlek"-of - in z'n maag"). Bitter is jenever met één of ander elixer gemengd. Hendrik Elsenaar, geb. te Vlaardingen 15 febr. 1821 als zoon van Jacobus Elsenaar en Anna Versteven, was gehuwd met Alida Hoogendijk de Kok, geb., aldaar 13 febr. 1816. Hij was huis- en sloopsschilder glazenmaker en winkelier, en woonde op de Hoogstraat ten noorden van de Smidsteeg.
- F Fietje heette Sophie Wilhelmina Müller. Zij was geboren te Maastricht in 1807 en overleed te Vlaardingen 13 mei 1875. In 1865-3) huwde zij met Johannes Marinus Lagerwerf (in het rijmpje "Laag" genoemd, dit wel om te rijmen op de maag van Elsenaar) geb. te Schoonhoven in 1806 en overl. te Vlaardingen 13 mei 1875. Hij was hier apotheker, drogist, tapper en slijter en... agent van een "meisjes- en weduwenfonds"! Zij woonden en hadden hun winkel op de Hoogstraat no. 181 tegenover de voormalige Lombartsteeg en het Pad. (thans Hema).
- G George heette voluit: Johan George van Linden van den Heuvell. Hij was te Vlaardingen geb. 31 jan. 1842 en overl. 21 nov. 1906. Hij was gehuwd met Agatha Anna Knottenbelt, geb. 3 febr. 1853 overl. 13 mrt. 1936, eveneens te Vlaardingen, en was touwslager en eigenaar van de voormalige touwbaan De Oude Lijnbaan. Voorts was hij raadslid wethouder der gemeente Vlaardingen, en burgemeester-secretaris van de voormalige gemeenten, Vlaardingen-Ambacht en Zouteveen en van Kethel en Spaland.

- H Deze Hoogendijk was niet verwant aan de ouders A. genoemde. Hij heette Klaas en leefde van 1819-1903, was auditeur militair van de Schutterij, secretaris-penningmeester van de Grote Vette-oordse polder en boekhouder van het weeshuis te Vlaardingen. Hij was een zwaarlijvig man die volgens het ABC.rijm een borrel niet versmaadde!
- I Ingetje: Ingelina Stegershoek, geb. Noordwijk-Binnen 24 okt.1814 -overl. te Vlaardingen 27 okt. 1883, gehuwd met Willem van Rossen, koopman en reder te dezer stede.
- J Janus: Adrianus Theodorus Vermeulen, geb. Hillegersberg 1825, was te Vlaardingen chirurgijn en vroedmeester en woonde op de Hoogstr. aldaar. Hij stond bekend als een zeer bekwaam verloskundige.
- K "Klaas (ook wel "Klaasje") die meer rum heeft dan verstand" was vermoedelijk Klaas van Rossen, geb. 30 okt. 1833-overl. 30 nov.1895, die te Vlaardingen van 1872- 1881 gemeente ontvanger is geweest. Hij was gehuwd met A.C.van West, geb.9 nov. 1845 en overl.6 aug. 1928, dochter van de postdirecteur Frank van West.
- L Kornelis van Leeuwen, hotel-en stalhouder in De Hollandsche Tuin op de Hoogstraat hoek Brede Havenstraat (thans Hofstee), waar op de bovenzaal de herensociëteit was vóór deze naar de Zaal Harmonie aan de Schiedamse weg verhuisde. K.van Leeuwen was 18 apr. 1821 te Vlaardingen geboren, overleed aldaar 3 jan. 1899 en was gehuwd met Ariaantje van der Starre, geb. te Zevenbergen 31 jan. 1816 en overl. te Vlaardingen 5 jan. 1899.
- M Dr. Anthonij Wilhelm van Meegen, geb. te 's Gravenhage 16 nov. 1810 overl. te Vlaardingen 26 aug. 1896, was gehuwd met Madelaine Mensing geb. te Rotterdam 9 jan. 1816, overl. te Vlaardingen 28 juni 1903
Uit hun huwelijk werden zes dochters en één zoon geboren, het waren:
Madelaine Johanna, geb. lapr. 1839 en op 28 mrt 1867 vertrokken naar Amsterdam.
Johanna, geb. 12 april 1841 en op 9 okt. 1866-4) vertrokken naar 's Gravenhage.
Elisabeth, geb.7 nov. 1844 (was in 1867 nog thuis)
Johanna Hendrika, geb. 16 okt. 1846 en op 8 nov. 1866-4) vertrokken naar Ned.Indië (naar de Oost)
Anton Willem, geb. 24 aug. 1848 en op 27 mrt 1867 vertrokken naar 's Gravenhage.
Maria, geb. 6 aug. 1850 en op 27 mrt 1867, gelijk met haar broer vertrokken naar 's Gravenhage.
Josina, geboren 1 dec. 1854 (was in 1867 nog thuis).

Johanna Hendrika van Meegen ging dus al op twintigjarige leeftijd naar " de Oost ", zoals het rijm zegt.
Wie er van de overige vijf meisjes, als naar "de Zuurkraam" geloodst bedoeld wordt is niet duidelijk. Die waren in 1867 respectivelijk 28, 25, 23, 17, en 13 jaar oud, en dus niet, wat men smadelijk "verzuurd" zou kunnen noemen-4)
Dokter van Meegen was te Vlaardingen een gewaardeerd medicus en woonde met zijn gezin op de Hoogstraat no.205, in het nóg bestaande oude herenhuis op de hoek van de Vrouwensteeg noordzijde (thans sigarenmagazijn van J.van der Sar).

- N Dr. Johannes Henricus Niermeijer was eveneens medicus. Hij werd geb. in 1819 als zoon van Johannes Henricus Niermeijer en Petronella Figée, en woonde op de Dayer (hoekhuis Kerksteeg-Vleersteeg dat voor enige jaren helaas is gesloopt). Hij was een jongere broer van prof. Dr. Antonie Niermeijer te Leiden (1814-1855), en overleed in 1868 (ongehuwd).
"Jaantje" was zijn huishoudster die-zoals in het ABC werd geïnspireerd-(vergeefs) op een huwelijk met hem wachtte (in andere lezingen van het rijm:..."ophem hoopt", wat dan weer rijmde op: " Van Oosten die schoenen verkoopt").
- O Joris van Oosten, geb. 9 jan. 1807, overl. 8 nov. 1877, was gehuwd met Alida van der Sterre, geb. 6 jan. 1809, overl. 9 mrt. 1889, en was schoenmaker en lederhandelaar. Hij was van 5 juni 1863 tot zijn overlijden lid van de gemeenteraad. Zie ook onder letter N.
- P Paulus Kikkert, geb. Vlaardingen 4 nov. 1839-overl. aldaar 31 mrt 1909 en gehuwd met Agatha Geertruida Ensing, dochter van de kunstschilder Jan Ensing en van Cathrina Jager. Hij was reder en koopman, lid van de gemeenteraad en van de Prov. Staten van Z.H. Het echtpaar woonde in het fraaie herenhuis aan de Oosthavenkade ten noorden van het kantoor van Hollandia.
In het rijm werd Pauw K. ook wel:..."een bokkige vrek"... genoemd, wat dan weer moest rijmen op de kwalificatie van Quakkelstein, waar van deze gezegd werd..."op vrouwen zeer gek"..., of ook wel ..."die loopt (schommelt) in z'n vet"... (wat niet rijmde).
- Q Michiel Quakkelstein, geb. ca. 1835 was gehuwd met Anna Nieuwkerk. Hij was effectenhandelaar, woonde op de hoek van de Smalle-en Brede Havenstraat (thans Hofstee) en was zeer zwaarlijvig, wat in één der lezingen van het rijm tot uitdrukken werd gebracht.
(Zie hiervoor onder P).
- R Roelandts: betreffende deze werden verschillende kwalificaties in het rijm verwerkt. Naast..."de knecht van de heren"... werd ook gelezen..."de knecht van de pret"... en..." de gasfabriek-knecht".. Laatsgenoemde aanduiding betrof Jacobus Johannes Roelants, geb. Schiedam 26 dec. 1835, overl. 's Gravenhage 4 febr. 1901. Deze was eerst apotheker en werd later directeur der gemeente-gasfabriek (en drinkwaterleiding) te Vlaardingen. Maar er was ook een kelner Roelandts die de heren in de soos bediende. Het is derhalve niet duidelijk welke Roelan(d)ts Van Dusseldorp in zijn ABC bedoeld heeft.
- S Jan van Stipriaan Louiscius was te Vlaardingen notaris van 1866-1875. Hij was te Delft geb. 12 okt. 1820 en overl. te Pau (Frankrijk) 23 jan. 1878, was gehuwd met Gesina Reints Bok, geb. te Oude Pekela 16 okt. 1829 en overl. te Amsterdam 21 aug. 1912. Zij kreeg onder letter X nog afzonderlijk de aandacht van de rijmelaar!
- T Martinus (Tinus) den Breems, geb. Vlaardingen 27 juni 1829, overl. aldaar 24 mrt. 1886. Hij was reder, deed aan harddraverijen, bezat één of meer renpaarden, en raakte door deze hobby in de schulden, vandaar de toedichting..."eerst dravers, dan beren" ("beren" of schulden). M. den Breems werd geboren in het Redershuis, Westhavenkade 45, als zoon van Jacob den Breems en Wilhelmina Schep.

- U Wie Ulrich..."de man van Beth Spruijt" was, is ons niet bekend. Elisabeth Spruijt was een dochter van de medicus Martinus Spruijt en Anna Maria Kool, gewoond hebbende aan de Westhavenplaats 8 (het huis waar thans de firma J.Vogel is gevestigd).
- V Carel Marinus Visser, geb. 's Gravenhage 1 mrt. 1836, overl. Lisse 7 aug. 1916. Ontvanger, Rijkscontroleur der directe belastingen. Kwam van Elst en vertrok 12 nov. 1867 naar Leiden. Huwde te Vlaardingen 30 apr. 1868 met Hermine Charlotte Josephine van Rossen Hoogendijk, geb. te Zwammerdam, overl. te Verveij (Zwitserland) 12 apr. 1883, dochter van Adrianus Hoogendijk en Neeltje van Rossen, en zuster van Wouter Ary Hoogendijk die volgt.
- W Wouter Ary Hoogendijk, geb. te Zwammerdam in 1842, overl. te Dordrecht 20 juni 1884, was gehuwd met Neeltje de Zeeuw, geb. te Vlaardingen 14 mei 1843, overl. te 's Gravenhage 23 sept. 1915 en begraven te Vlaardingen. W.A. Hoogendijk (ook het zeepaard genoemd) was koopman en reder, lid der firma Hoogendijk & Vriens. Hij woonde op de Hoogstraat no. 206, in het herenhuis waar later de bekende s toffeerderij en meubelzaak der firma A. Groeneveld Azn. was gevestigd (thans Van Heusden).
- X Xantippe (d.i. helleveeg, kijfzieke vrouw) was de naam die Dusseldorp gaf aan de vrouw van de onder S reeds gekwalificeerde notaris Van Stipriaan Louiscius. Zij heette Gesina Riens Bok, was geb. te Oude Pekela 16 okt. 1829, en is overl. te Amsterdam 21 aug 1912.
- Y Arnoldus Adrianus Yzermans, geb. Vlaardingen 3 febr. 1820, overl. aldaar 19 april 1903, was gehuwd met Geertruida Elisabeth van der Drift. Geb. Vlaardingen 31 dec. 1825, en overl. 23 mei 1910. Hij was koopman en reder, lid der firma Yzermans, commissaris van de Vlaard. Stoombootmaatschappij enz., en woonde met zijn gezin aan de Schiedamseweg.
- Z Hendrik Drop de Zeeuw, geb. Vlaardingen 8 aug. 1802, overl. aldaar 15 sept 1885, zoon van Dirk de Zeeuw en Neeltje Drop, was gehuwd met Johanna Bubbezon, geb. Vlaardingen 29 april 1803, overl. aldaar 14 mrt 1870, dochter van Jacob Bubbezon en Neeltje Barmond. H. Drop de Zeeuw was Scheepsbouwmeester en reder, eigenaar van de scheepswerf 's Lands Welvaren in de Havenstraat. Waarom hij "de Fransman van Vlaaring" genoemd werd weten wij niet. Mogelijk sprak hij wat onduidelijk. Hij genoot te Vlaardingen een zeer goede reputatie.
- Zbis Arij Zonne, geb. Vlaardingen 11 mei 1837, was gehuwd met Lijntje Hoogerwerf, geb. Vlaardingen 21 mei 1834, Het echtpaar had drie dochters en een zoon, en woonde op de Hoogstraat. A. Zonne was commissionair in effecten. Hij was voor de schrijver van het ABC, met de regel..."die graag zou zien dat de schrijver verrekte!", blijkbaar een passend sluitstuk!

Het "Antwoord-ABC" aan Jan van Dusseldorp behoeft geen commentaar. Het was opgesteld door Dr. J. H. Niermeijer onder letter N. genoemd, die blijkbaar door de insinuatie dat zijn huishoudster Jaantje vergeefs op een huwelijk met hem wachtte - danig in z'n wiek geschoten was!

Rest ons nog enige genealogische en biografische mededelingen te doen betreffende meergenoemde Jan van Dusseldorp-5):

Johannes (Jan) Cortiaan van Dusseldorp, geb. te Vlaardingen 15 nov. 1844, overl. aldaar 7 jan. 1877, zoon van Cortiaan Gerrit van Dusseldorp (geb. te Waspik 1 apr. 1821, overl. te Vlaardingen 4 dec. 1874) en van Anna Suzanna van der Boor (geb. te Kralingen 29 nov. 1819, overl. te Vlaardingen 29 mrt 1881). Hij huwde te Woerden 7 nov. 1867 met Aaltje van Leeuwen, geb. aldaar 27 febr. 1846, overl. te Leiden 21 aug. 1893, dochter van Leendert van Leeuwen en Aagje Kirsbergen. Aaltje van Leeuwen hertrouwde 15 mei 1879 met Johannes Martinus den Boer, effectenhandelaar en commandant van de Schutterij te Vlaardingen. Uit haar huwelijk met Van Dusseldorp was één dochter, Aaltje Johanna van Dusseldorp, geb. te Woerden 19 dec. 1867, die huwde met Michiel Jacob de Willigen, Rijksontvanger, geb. te Vlaardingen 30 juni 1862 (nakomelingen De Willigen).

Ook werd nog een zoontje Cortiaan Gerrit van Dusseldorp geboren op 27 dec. 1868, dat jong overleden is.

Zoals uit het voorgaande blijkt werd "Jan" (zoals zijn roepnaam was) slechts 32 jaar oud. Op 23 jarige leeftijd trouwde hij inderhaast met Aaltje van Leeuwen die reeds zes weken na hun huwelijk hun dochtertje Aaltje Johanna ter wereld bracht.

Hij wordt fabrikant, en ook "ambtelooz burger" genoemd, hield van pretmaken en-wel al te veel- van een stevige borrel! Het ABC moet hij op ongeveer 22-jarige leeftijd in een lollige bui geschreven hebben. Zijn vader was rijstpelmolenaar en meelfabrikant. Hij vormde met z'n broer Adrianus Marinus van Dusseldorp de firma Gebroeders Van Dusseldorp (1844-1872), later de firma A.M. van Dusseldorp & Co., en vervolgens de N.V. Stoommeelfabriek De Maas (de bekende "Bloemfabriek", later Pelmolen) aan de Laan van 't Hoofd).

Door zijn huwelijk met A.S. Boor kwam de vader ook in het bezit van de grote tabaksfabriek, koffiebranderij en theehandel De Zeeman (met modelwinkel en proeflokaal) op de Hoogstraat tegenover de Vrouwensteeg (later eigendom van A. van der Windt die na minder goede jaren met de sigarenwinkel naar de overzijde op de hoek van de Vrouwensteeg verhuisde. Thans J. van der Sar).

Het echtpaar Dusseldorp-van der Boor woonde aan de Westhavenkade ten noorden van het voormalige Jagerijpakhuis, o.g. waar thans het kantoor van de firma Kwakkelsteijn is. Cortiaan Gerrit van Dusseldorp is daar in de vijver van zijn tuin verdronken.

Aaltje van Leeuwen was, volgens hen die haar gekend hebben, een buitengewoon schone vrouw. Zij hertrouwde op 33-jarige leeftijd met de 14 jaar oudere J.M. den Boer. Deze was invalide en werd in een wagentje gereden. Zittend in dit wagentje inspekteerde hij op het Hofplein (gedeelte Hoflaan ten westen van het Hof) de Schutterij en werd door de schutters voor hem gedefileerd.

Uit dit huwelijk met Den Boer had Aaltje van Leeuwen één of twee kinderen. Het gezin woonde in het herenhuis dat later pastorie van de er achter, aan de kuiperstraat, staande gereformeerde kerk werd (thans Hema)

- 1) M.C. Sigal: Genealogische en Heraldische gedenkwaardigheden in de Groote Kerk te Vlaardingen (N.Vl.C. van 5/6 18/8 25/8 8/9 15/9 22/9 29/9 9/10 13/10 20/10 27/10 30/10 10/11 13/11 en 20/11-1925)
- 2) N.Vl.C. 9 juni 1925. Dupliek van M.C. Sigal in N.Vl.C. van 12 juni 1925.
- 3) Fietje was toen "één jaar mevrouw Laag". Dit stelt dus het ABC op 1866
- 4) Met de twee geloodste dochters zullen Johanna-en Johanna Hendrika van Meegen bedoeld zijn, die resp. in okt. en in nov. 1866 vertrokken. Kort na dien schreef Van Dusseldorp dus zijn ABC. Het jaar 1867 werd vrijwel geheel in beslag genomen door zij amoreuze ambities en gevolgen van dien!
- 5) J.H. van Linden van de Heuvel: Het Geslacht Dusseldorp, gepubliceerd in De Navorscher (1920-1930?)

Voor de kennis van de geschiedenis van Vlaardingen zijn een tweetal oude stadsbeschrijvingen van belang te achten: het boek van Mr. P. G. Q. Schrenger van Eijk: "Geschiedenis en Merkwaardigheden der Stad Vlaardingen" dat in 1832 werd uitgegeven "Te Rotterdam Bij De Wed. e. Allart" (en dat in 1972 in facsimile her-verscheen bij Boekhuis Den Draak te Vlaardingen), en de "Handvesten, Octroyen, Privilegiën en Rechten" ... etc. "aan de Stede Vlaardingen" "vergunst of bevestigst" "Benevens eene Naspeuring en aanwijzing van de waare gelegenheid of legging, oudheid, aanzien en ongevallen derzelve Stede" dat eerder, op verschillende tijden en bij verschillende uitgevers uitkwam. Dit laatste werk is in hoofdzaak een bronnenpublicatie, gewijd aan rechten en plichten der stad, en, waar het o.m. de er in opgenomen "Echte stukken betreffende eenige Galeyen" ... etc. (folio 447-476) betreft, zelfs onvervangbaar, daar de originele stukken in de vorige eeuw door brand zijn vernietigd.

De totstandkoming van dit boek heeft jaren op zich laten wachten. Reeds op 10 mei van het jaar 1705 besloot de vroedschap tot het doen drukken van de privilegiën, zoals deze in handschrift ter secretarie aanwezig waren, naar de originele stukken gecopieerd door de vroegere gemeentesecretaris Johan Dwingelo. Het werk zou in slechts vijftig exemplaren verschijnen en moeten dienen tot informatie van de leden van het stadsbestuur over hun rechten en plichten als zodanig. Dit besluit is niet ten uitvoer gebracht. Het duurde tot 1741 eer er weer aan het uitgeven van een dergelijk boekwerk gedacht werd. Uit een vroedschapsresolutie van 13 mei van dat jaar blijkt dat burgemeesteren -er waren destijds twee burgemeesters in functie- toen ter kennis van de vroedschap brachten, dan enige heren "de oudheede van Vlaerdinge", buiten de kosten der stad, wilden doen drukken. Zij hadden daartoe reeds veel naspeuring gedaan en waren ook genegen, daaraan vooraf te laten gaan "alle deeze steeds privilegiën". Het voorstel der niet met naam genoemde heren werd uitvoerig besproken, en besloten werd privilegieboek en "oudheede" in druk te doen uitgeven (Oud Arch. Vlaard. inv. no. 3 folio 15 verso en inv. no. 5 folio 73 recto). Ook ditmaal vlotte het plan tot uitgave niet! Hoewel: de fraaie illustraties voor het boek waren door C. Pronk in 1743 al getekend, en aan de "plaetsnijder" (graveur) J. C. Philips werd door burgemeesteren op 5 oktober van dat jaar al 160, --gulden op voorhand betaald voor het in koper graveren daarvan, wat in de jaren 1744-1747 gereed kwam. Het heraldisch juiste en fraai gegraveerde stadswapen, dat op het titelblad moest komen, was in 1741 al gebruikt voor het titelblad van Arnold Hoogvliet's "Eerkroon....."

De oorzaak van de vertraging was gelegen in de uitbreiding die het stadsbestuur aan de inhoud van het boek wilde geven, door een aan tal stukken die naast de privilegiën zouden kunnen dienen in het proces dat de stad in 1742 kreeg te voeren tegen de ambachtsheer. Dit proces betrof een al vele jaren bestaand geschil over het rechtsgebied van deze, die aan de omschrijving daarvan als "het ambacht van Vlaardingen", óók de stad Vlaardingen verbonden wilde zien. Een inzicht dat uiteraard allerlei moeilijkheden gaf en uitliep op genoemd proces, dat, zoals gezegd, in 1742 werd aangegaan, en eerst in 1791 door een uitspraak van de Hoge Raad, die de ambachtsheer in het gelijk stelde, werd beëindigd!

Het einde van de heerlijke rechten was toen echter al in zicht: vier jaren later werden zij door de Bataafse Republiek afgeschaft.

Enkele jaren vóór dit proces begon, op 13 juni 1793, was Mr. M. van Nieveld, een bekend advocaat te 's Gravenhage, tot stadsadvocaat van Vlaardingen aangesteld. Hij was de man die in de moeilijkheden met de ambachtsheer en vervolgens in het proces, voor het stadsbestuur optrad en dit in rechte vertegenwoordigde tot zijn heengaan, eind december 1778.

Mr. M. van Nievelt werd ook -hoewel dit niet daarin vermeld staat- de schrijver van de "handvesten"- en van het daaraan toegevoegde "Naspeuring en aanwijzinge der Stede Vlaardingen", in welk laatste gedeelte hij op talrijke plaatsen naar zijn vaak uitvoerige notities bij de Handvesten of naar deze verwijst. Een en ander vormt een knap stuk werk, waaraan veel en gedegen studie ten grondslag ligt. Een werk dat twee eeuwen geleden werd voltooid en dat nog heden een belangrijke bron voor de kennis van Vlaardings historie is.

Wie de heren geweest zijn die in 1741 "de oudheede van Vlaerdinge" wilden doen drukken, is niet bekend. Mogelijk behoorde Van Nieveld daar toen al bij, en we mogen wel aannemen dat ook de dichter Arnold Hoogvliet onder hen genoemd kan worden, want zijn "Eerkroon voor de Stede Vlaerdinge" werd mede in het boek opgenomen.

In 1772 kwam dan eindelijk het complete werk: "Handvesten..., Naspeuring..., en Eerkroon", bij de Boekverkoper Johannes Gaillard in de Veenestraat te 's Gravenhage uit.

Op 6 januari van dat jaar werd in de vergadering van de vroedschap meegedeeld dat de advocaat (Van) Nievelt kennis had gegeven, dat het boek gereed was, en dat de boekdrukker (Gaillard) de eerder overeengekomen 150 exemplaren zou leveren tegen de prijs van 12 gulden per stuk (oud Arch. Vlaard. inv. no. 6 folio 81 recto), zulks in drie partijen, de eerste vijftig nog in januari 1772, de volgende twee maal vijftig exemplaren telkens zes maanden later.

De zitting hebbende leden van de vroedschap konden zich tegen betaling van de kostprijs (12 gulden) een exemplaar aanschaffen en hun opvolgers zouden te zijner tijd tegen die prijs een exemplaar aangeboden krijgen. Mr. M. van Nieveld ontving twee exemplaren "als salaris" (lees: present exemplaren). Het is niet bekend of de boekverkoper Gaillard buiten de 150 exemplaren die het stadsbestuur afnam, ook nog een aantal in de handel heeft gebracht. Als dit zo was, dan heeft hij die in korte tijd aan de man gebracht. In 1775 blijkt de uitgave van het boek namelijk te zijn overgegaan op -en te zijn herdrukt met hetzelfde zetsel en met dezelfde gravures door J. van Schoonhoven en Comp., Boekverkopers te Utrecht. Hoe groot de oplage van deze boekverkopers geweest is, is onbekend. Hun uitgave is te herkennen door de vermelding van hun naam en het jaar in de plaats van die van Joh. Gaillard, onder aan het titelblad.

In 1807 werd vervolgens het meest aantrekkelijke en meest leesbare -maar daarom nog niet het belangrijkste!- gedeelte van het boek: de Naspeuring en aanwijzing... (eerder als "de oudheede van Vlaerdinge" aangeduid) herdrukt te "Amsterdam bij J. S. van Esveldt-Holtrop". Ook nu weer met hetzelfde zetsel als door Gaillard werd gebruikt. Alleen het titelblad Naspeuring en aanwijzing etc. kwam ditmaal geheel te vervallen en werd vervangen door de uitvoerige titel "Vlaardingen in zijne opkomst, aanwas, Geschiedenissen, voorrechten, koophandel, haring- en vischvaart, kerk- en waereldlijke gebouwen, schutterije, gilden en Regeering, Beschreven van wege Den Raad der Stede, en opgehelder met Oudheid- en Geschiedkundige aantekeningen". Achteraan is gevoegd "Eerkroon voor Vlaardingen! door Arnold Hoogvliet, gebooren burger van Vlaardingen. Met afbeeldingen naar het leven".

Deze titel is naar het voorbeeld van die der Handvesten, gedrukt met rode en zwarte letters en met hetzelfde stadswapen versierd.

De hier genoemde boeken zijn hoogst zeldzaam geworden en alleen nog bij uitzondering, antiquarisch en tegen hoge prijzen te bekomen. De uitgaven van Van Esveld-Holtrop werd in 1966 door Boekhuis Den Draak, Veerplein 27 te Vlaardingen in een beperkte oplage, in facsimile uitgegeven, die thans óók alweer uitverkocht is; met de plattegrondtekening en de fraaie illustraties, die ook in een afzonderlijke oplage in facsimile werden gedrukt.

Het tweede belangrijke boek over de geschiedenis van Vlaardingen is het al eerder genoemde "Geschiedenis en merkwaardigheden der Stad Vlaardingen, beschreven door Mr. P.G.Q. Sprenger van Eijk (gedrukt) te Rotterdam bij de Wed. e Allart, 1832" en dat -zoals gezegd- eveneens door Boekhuis Den Draak in facsimile uitgegeven is.

De schrijver was een zoon van Ds. Jacobus Petrus Sprenger van Eijk, die van 1805 tot in 1809 predikant was in de Ned. Hervormde kerk te Vlaardingen, en van Helena Cornelia Groeneveld. Zij kwamen van Kethel en vertrokken naar Rotterdam waarheen Ds. J.P. Sprenger van Eijk beroepen was. De schrijver van de "Geschiedenis..." heeft dus zijn jeugd in en nabij Vlaardingen doorgebracht, wat zijn belangstelling voor de historie van de stad zijner jeugd verklaart. Hij heeft bij het schrijven in veel teruggegrepen op de zestig jaar eerder verschenen "Handvesten" en, méér nog, op de daarbij behorende "Naspeuring en aanwijzing", hiervoor genoemd. Maar hij had daarop ook zijn aanmerkingen en heeft uiteraard getracht daarin te voorzien in zijn werk. Zo schreef hij in zijn voorrede: "Aan dit werk (de Handvesten etc) is veel tijd en arbeid besteed en hetzelfde draagt niet weinig bij om Vlaardingen tot het jaar zeventienhonderd vijftig, te leeren kennen..." Maar, vervolgt hij: "ook is veel belangrijks overgeslagen, daar, om iets te noemen, het deel welk Vlaardingen aan de Staatkundige en Kerkelijke onlusten van zestienhonderdachtien tot zestienhonderdtwintig gehad heeft, geheel is voorbijgegaan..." (de strijd tussen Arminianen en Gomaristen of Remonstranten en Contra-Remonstranten).

Zo was er een en ander dat Sprenger van Eijk kon aanvullen, en was er ook nog het nog onontgonnen tijdvak na 1772 en het ten dele eigentijdse voor hem.

In twee afdelingen behandelt de schrijver in chronologische volgorde zijn geschiedenis over Vlaardingen van de "vroegste narigten" tot 1830. Daarna volgen zijn Merkwaardigheden, waarin een negental kapitels: het "Uitwendig voorkomen der stad", "Openbare gebouwen", "Regering", "Bevolking", "Middelen van Bestaan", "Buisjesdag", "Weldadige Inrigtingen", "Reisgelegenheden" en "Logementen en Uitspanningen". De Vlaardingse dichters Arnold Hoogvliet en Jacob van Dijk (beiden met portret) worden niet vergeten. Eerstgenoemde met zijn volledige "Eerkroon voor de Stede..." en de andere met dichtwerk over Vlaardingse gebouwen, de visserij etc. Voor één merkwaardig fragment uit het boek willen we hier speciaal aandacht vragen. In het kapittel over Buisjesdag (VI) wordt een volledige "leerrede" gepubliceerd van Ds. J.W. Bussingh, predikant te Delshaven, uitgesproken in de Grote kerk te Vlaardingen op 13 juni 1775 in de jaarlijkse bidstond voor de visscherij, "het gebed voor de schepen" genoemd.

De Delfshavense predikant die een preekbeurt vervulde voor een der Vlaardingse collega's, begon met de gebruikelijke "Redevoering", waarin hij tot tekst had gekozen: "Wij weten niet wat wij doen zullen; maar onze oogen zijn op U" (Kron. 20, vs 12). Er behoort voor de lezer volharding toe om die redevoering van het begin tot het einde te volgen, doch hij versage niet, want na die "Redevoering" komt dominee's "Toepassing"!

En dáárin krijgen we een prachtig stuk visserijhistorie voorgeschoteld uit de vervaltijd van het bedrijf rond de jaren 1775, dat de belangstellende in onze historie niet graag ongelezen zal laten!

Na de genoemde "Merkwaardigheden" volgt in Sprenger van Eijk's boek nog een "Aanhangsel" betreffende de heerlijkheden Vlaardingerambacht, Zouteveen, Babberspolder en de heerlijkheid Holy; laatstgenoemde in Vlaardingerambacht gelegen, een heerlijkheid (met achterlenen) in een heerlijkheid dus.

Dit "Aanhangsel" is met toestemming van de schrijver door Pieter Verkade herdrukt in een onbekend aantal exemplaren, waarvan er thans nog slechts één bekend is. Dit zeldzame exemplaar bevindt zich in de Bibliotheek van de Technische Hogeschool te Delft.

Pieter Verkade, notaris en stadssecretaris te Vlaardingen, was tevens burgemeester van Vlaardingerambacht. Hij bezat o.m. een munten- en penningverzameling (die na zijn overlijden werd verkocht voor f 12.000,=) en schreef het beroemde Muntboek, een nog altijd gezocht en geraadpleegd werk op het gebied der munt- en penningkunde.

Hij heeft blijkbaar een belangrijk aandeel gehad in Sprenger van Eijk's "Geschiedenis en Merkwaaardigheden der Stad Vlaardingen", want deze schrijft in zijn Voorrede van dit boek:

"Wie te dezen opzigte vooral dient genoemd te worden, is de Heer P. Verkade, oudsecretaris der Stad, thans Burgemeester van Vlaardingerambacht, een warme vriend van geschied- en oudheidkunde, die ons ten aanzien van menig bijzonderheid heeft voorgelicht en wien wij daarvoor ook nu openlijk onzen dank betuigen".

Bij het lezen van deze en dergelijke stadsbeschrijvingen zal de lezer altijd de nodige reserve in acht moeten nemen omtrent de juistheid van de er in vermelde zaken. Men zal ze hebben te bezien -evenals de historie zelf- in het licht van hun tijd. Historische ontdekkingen en zekerheden gelden over het algemeen zo lang totdat nieuwe ontdekkingen ze omver werpen! Zo is er, vooral voor wat de oudste geschiedenis in onze stadsbeschrijvingen betreft, veel achterhaald en wéérlegd door de archeologische vondsten van de laatste decennia. Maar er zijn ook onjuistheden. We noemen daarvan: Op blz. 20 vermeldt Sprenger van Eijk dat bij de uitbreiding der stad van het jaar 1407, deze ten noorden van de korenmolen 10 roeden werd uitgelegd, en dat er aldus 100 gaarden ten westen en 100 gaarden ten oosten van de dijk werd bijgekocht. Dit zou dus een uitbreiding zijn van 200 gaarden. Ook bij Van Nieveld, waar ook de desbetreffende akte is afgedrukt, is op folio XLIX hetzelfde te lezen. Maar ten noorden van de korenmolen was ook in hun tijd geen uitbreiding te bekennen en was daar op geringe afstand de grens met Vlaardingerambacht.

Op blz. 217 is vermeld dat de Grote kerk in 1802 van een orgel werd voorzien dat herkomstig zou zijn uit de Sint Bavokerk te Gent. Dit jaartal moest 1822 zijn en de herkomst was uit de Baudelo-abdij te Gent. Het onderschrift bij een van de illustraties luidt: Gezicht op de Steenenkade, dit moest zijn Oosthavenkade.

Ondanks deze tekortkomingen vormt Mr. P.G.O. Sprenger van Eijk's "Geschiedenis en Merkwaaardigheden der Stad Vlaardingen", een belangrijke bron voor de kennis der historie van onze stad en interessante lektuur voor wie zondere nadere voorstudie van de geschiedenis van de stad kennis wil nemen. Wellicht is het een stimulans tot nadere bestudering van de historie van Vlaardingen en wordt daartoe ook gebruik gemaakt van onze uitgaven op dit gebied van de laatste jaren: boeken en geschriften waarin die historie meer gedetailleerd behandeld wordt.

(Dit artikel verscheen in 1972 als inleiding op de facsimile-herdruk van Mr. P.G.O. Sprenger van Eijk: Geschiedenis en Merkwaaardigheden der Stad Vlaardingen)